

Obchodní právo

Materiál byl vytvořen v rámci projektu
Nové výzvy, nové příležitosti, nová škola

*Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním
fondem a státním rozpočtem České republiky*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pojem a prameny obchodního práva

Obchodní právo náleží to práva soukromého. Je to souhrn právních norem, které upravují **postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy a další vztahy související s podnikáním.**

Hlavní pramen – zákon č. 513/1991 Sb., **OBCHODNÍ ZÁKONÍK**

Obchodní zákoník obsahuje zejména ustanovení o podnikatelích a jejich podnikání, o obchodních společnostech, o družstvu a o obchodních závazkových vztazích. Řídí se jím i podnikání zahraničních osob v ČR a závazkové vztahy v mezinárodním obchodu.

Subjekty obchodního práva

1. **Podnikatelé** - hlavní subjekt obchodního práva
 - a) *osoby zapsané v obchodním rejstříku* (např. obchodní společnosti, družstva, státní podniky)
 - b) *osoby podnikající na základě živnostenského oprávnění*
 - c) *osoby podnikající na základě jiného oprávnění* (např. advokáti, lékaři, znalci, tlumočníci)
 - d) *FO provozující zemědělskou činnost podle zvláštních předpisů*
2. **Stát a územní jednotky (obce, kraje)** - jsou subjektem obchodního práva za předpokladu, že vystupují ve vztazích, které se týkají zabezpečování veřejných potřeb
3. **Občané (nepodnikatelé)** - jsou subjektem obchodního práva jen výjimečně, např. při nekalé soutěži může být poškozen i spotřebitel, který má stejná práva jako podnikatel

Hospodářské soutěžení a nekalá soutěž

Soutěžní právo je soubor právních norem, které mají zajistit, aby všichni podnikatelé měli pro svoje podnikatelské aktivity stejné podmínky a aby nebyla deformována konkurence.

Soutěžní právo bývá členěno na dvě složky:

1. protimonopolní právo

– jeho hlavním pramenem je **zákon o ochraně hospodářské soutěže**, který upravuje

- a) **dohody narušující soutěž (tzv. kartelové dohody)** - jsou zakázané a neplatné, např. dohody o určování cen a jiných podmínek, rozdělení trhu nebo nákupních zdrojů
- b) **spojování podniků soutěžitelů (fúze)** - samo o sobě není zakázáno, pokud by však narušovalo hospodářskou soutěž, podléhá povolení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS)
- c) **nabytí monopolního nebo dominantního postavení na trhu** - podnikatel získá takové postavení, že není vystaven buď žádné konkurenci nebo konkurenci zcela zanedbatelné. Nabytí tohoto postavení opět není zakázáno, podnikatel má jen povinnost ohlásit to ÚOHS a nesmí svého postavení zneužívat na újmu jiných soutěžitelů, spotřebitelů nebo na újmu veřejného zájmu.
- d) zákon dále upravuje působnost ÚOHS, řízení tímto úřadem a sankce za porušení povinností stanovených tímto zákonem (zejména pokuty)

2. právo proti nekalé soutěži

- upravuje **obchodní zákoník**
 - **nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži, které odporuje dobrým mravům soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným účastníkům soutěže nebo spotřebitelům.**
 - nekalou soutěží je zejména:
 - **Klamavá reklama** - šíření údajů o vlastním nebo cizím podniku, jeho výrobcích či výkonech, které je způsobilé vyvolat klamnou představu a zjednat tím vlastnímu nebo cizímu podniku prospěch na úkor jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů.
 - **Klamavé označení zboží a služeb** - je způsobilé vyvolat mylnou domněnku, že takto označené zboží nebo služby pocházejí z určitého státu, určité oblasti či místa nebo od určitého výrobce, nebo že vykazují zvláštní charakteristické rysy nebo zvláštní jakost
- Poznámka:*
Klamavým je i údaj sám o sobě pravdivý, jestliže vzhledem k okolnostem a souvislostem, za nichž byl učiněn, může uvést v omyl.
- **Vyvolání nebezpečí záměny** - jde o užití jména nebo označení, které jsou již užívány jiným soutěžitelem, popř. užití zvláštních označení podniků nebo výrobků, která se již vžila pro určitý podnik, nebo napodobení cizích výrobků a jejich obalů
 - **Parazitování na pověsti** - využívání pověsti podniku nebo výrobků jiného soutěžitele s cílem získat pro výsledky vlastního podnikání prospěch, jehož by jinak nemohlo být dosaženo
 - **Podplácení** - nabízení prospěchu zaměstnancům soutěžitele s cílem získat neoprávněné výhody pro vlastní podnik
 - **Zlehčování** - uvádění pravdivých i nepravdivých údajů o podniku nebo výrobcích jiného soutěžitele způsobilé přivodit mu újmu
 - **Srovnávací reklama** - jakákoliv reklama, která výslovně nebo i nepřímou identifikuje jiného soutěžitele anebo zboží nebo služby nabízené jiným soutěžitelem
 - **Porušení obchodního tajemství** - neoprávněné sdělení nebo zpřístupnění obchodního tajemství
 - **Ohrožování zdraví a životního prostředí** - provozování výroby nebo uvádění nových výrobků na trh, které ohrožují zdraví nebo životní prostředí s cílem získat prospěch na úkor jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů
- osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží ohrožena nebo porušena, mohou se proti narušiteli domáhat, aby se **svého jednání zdržel a odstranil závadný stav**. Dále mohou požadovat **přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení**.

Obchodní závazkové vztahy

Obchodní zákoník dělí závazkové vztahy na:

1. **relativní obchody** - právní vztah se řídí obchodním zákoníkem, i když je tato úprava i v občanském zákoníku nebo se řídí oběma zákoníky, neboť obchodní zákoník obsahuje pouze výjimky a doplnění; musí jít o vztah mezi podnikateli, který se týká jejich podnikatelské činnosti nebo vztah mezi podnikatelem a státem, pokud stát zabezpečuje veřejné potřeby

2. **absolutní obchody** - právní vztah se řídí výhradně obchodním zákoníkem, protože občanský zákoník danou právní úpravu nemá; nezáleží na subjektech těchto vztahů
3. **fakultativní obchody** - písemná dohoda o tom, že obchodním zákoníkem se budou řídit závazkové vztahy
4. **absolutní neobchody** - právní vztah se řídí výhradně občanským zákoníkem, protože obchodní zákoník danou právní úpravu nemá (např. smlouva o sdružení, pojistná smlouva, nájemní smlouva); nezáleží na subjektech těchto vztahů

Pokud obchodní zákoník neobsahuje příslušnou právní normu, pak se pro daný obchodněprávní vztah použije toto pořadí:

1. občanský zákoník
2. obchodní zvyklosti - nejsou nikde výslovně definovány, jde však o zvyky v řádných obchodních vztazích
3. zásady, na nichž spočívá obchodní zákoník
 - zásada smluvní volnosti
 - zásada poctivého obchodního styku
 - zásada rovného postavení stran
 - zásada ochrany 3. osob a dobré víry

Obchodní smlouvy

- je platně uzavřena dohodnutím jejího podstatného obsahu (většinou pouze předmět a cena)
- platná je i ústní smlouva, písemná forma je podmínkou platnosti jen u některých typů smluv
- projednávání smluv je snadnější, když se používají **osvědčené vzory a formuláře** a když se části obsahu závazků určují odkazem na **všeobecné obchodní podmínky**
- smlouvu lze uzavřít i na základě **vyhlášení veřejného návrhu na uzavření smlouvy**, obdobně lze získat smluvního partnera zorganizováním **veřejné obchodní soutěže**
- právní význam má i písemně předběžně uzavřená **smlouva o uzavření budoucí smlouvy**
- při určování sporných práv a povinností se přihlíží ke **zvyklostem zachovávaným v příslušném obchodním odvětví**

Společné závazky, změny závazků, zajištění závazků

- **společný závazek** dvou nebo více dlužníků se v **pochybnostech** považuje za solidární (dlužníci jsou zavázáni společně a nerozdílně). Věřitel může požadovat celé plnění na kterémkoliv z dlužníků, ale plnění nabídnuté jiným ze společných dlužníků je povinen přijmout. Jde-li o společný **závazek podílový** a **výše podílů** jednotlivých dlužníků je **sporná, jsou zavázáni rovným dílem**.
- o změnách obsahu ani o změnách účastníků obchodních závazkových vztahů obchodní zákoník nemá speciální ustanovení, změny se proto posuzují podle občanského zákoníku
- k **zajištění obchodních závazků** se používají stejné prostředky jako v občanském právu

Zánik závazků

- právní úprava zániku závazku v obchodním právu se příliš neliší od občanského práva; hlavní rozdíl je v tom, že obchodní zákoník je v některých záležitostech podrobnější
- velmi podrobná jsou např. ustanovení o způsobu, místě a době plnění obchodních závazků
- poskytují právní jistotu účastníkům stručných smluv, které neobsahují tyto důležité náležitosti

Zánik závazku splněním

- obchodní závazek zaniká **řádným a včasným splněním**
- **o způsobu splnění rozhoduje dlužník, místem plnění je sídlo nebo bydliště dlužníka** (jen u peněžitých závazků sídlo nebo bydliště věřitele)
- není-li dohodnuta **doba splnění**, věřitel je oprávněn žádat splnění **ihned po uzavření smlouvy**
- dlužník je povinen splnit závazek bez zbytečného odkladu, jakmile byl věřitelem o splnění požádán
- je-li stanovena doba splnění peněžitého závazku a dlužník jej splní předčasně, není oprávněn bez souhlasu věřitele odečíst si od zaplacené dlužné částky úrok odpovídající době, o kterou splnil dříve

Zánik nesplněného závazku

- zánik nesplněného závazku dohodou, uplynutím doby, smrtí dlužníka nebo věřitele, výpovědí, splynutím a narovnáním se řídí občanským zákoníkem
- paralelně s občanským zákoníkem, ale většinou podrobněji a v některých případech odlišně upravuje obchodní zákoník prodlení, odstoupení od smlouvy, nemožnost splnění, kompenzaci a promlčení

Prodlení

V prodlení může být věřitel i dlužník. Postižený účastník má právo **trvat na řádném splnění** povinnosti později nebo **odstoupit od smlouvy** v případech stanovených zákonem. **V obou případech může požadovat náhradu** škody způsobené prodlením. Věřitel má nárok na **úroky z prodlení**, jde-li o dlužníkův nesplněný peněžitý závazek.

Odstoupení od smlouvy

Je přípustné **v případech uvedených ve smlouvě nebo v zákoně**. **Z důvodu prodlení** může druhý účastník **ihned odstoupit**, jestliže prodlení znamená **podstatné porušení povinnosti**. Je-li prodlení **nepodstatným porušením povinnosti**, může postižený účastník odstoupit, jen když osoba v prodlení **nesplnila** svůj závazek **ani v dodatečně přiměřené lhůtě**, která jí byla poskytnuta. **Ujednání** o možnosti odstoupení lze ve smlouvě **spojit s odstupným**. Na základě ujednání o odstupném se smlouva zruší oznámením účastníka, že zaplatí odstupné a odstupuje od smlouvy.

Poznámka

Podstatným porušením smlouvy je situace, kdy osoba, která je v prodlení, věděla nebo mohla z okolností předpokládat, že druhý účastník nebude mít zájem na opožděném plnění.

Nemožnost plnění

Musí **prokázat dlužník**. Plnění je nemožné také v případě, kdy právní předpisy, které byly vydány až po uzavření smlouvy, zakazují dlužníkovi chování, k němuž se zavázal.

Kompenzace (započtení)

Připouští se *i u pohledávky, která ještě není splatná*, jestliže jde o pohledávku vůči dlužníkovi, který *není schopen plnit* své peněžité závazky, nebo když pohledávka není splatná jen proto, že *věřitel na žádost dlužníka odložil dobu splatnosti* jeho závazku. **Započíst lze i promlčenou pohledávku**, jestliže promlčení nastalo až po době, kdy se pohledávky staly způsobilými k započtení. Peněžité pohledávky *na různé měny* jsou započitatelné, když obě měny jsou volně *směnitelné (konvertibilní)*.

Promlčení

Podléhají mu všechna práva z obchodních závazkových vztahů *s výjimkou práva vypovědět smlouvu* uzavřenou na dobu neurčitou. **Obecná promlčecí doba je 4 roky**. Běží ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé. Přestává běžet dnem zahájení soudního řízení, jímž se věřitel domáhá uspokojení své pohledávky. Dlužník může *písemným prohlášením* předaným věřiteli **prodloužit promlčecí dobu i opakovaně**. Celková promlčecí doba však nesmí být delší než 10 roků od doby, kdy počala běžet poprvé.

Náhrada škody

Řídíme se předpisy **občanského práva** (poskytování, způsob i rozsah náhrady). Obchodní zákoník obsahuje pouze speciální ustanovení o náhradách škod, způsobených porušením povinnosti z obchodních závazkových vztahů. **Způsobená škoda se musí poškozenému nahradit**. Odpovědnost za škodu nemá ten, kdo dokáže, že mu ve splnění povinnosti zabránila **překážka, která vznikla nezávisle na jeho vůli**. Kromě toho by musel dokázat, že tuto překážku nemohl odvrátit, překonat nebo předvídat. Takovou překážkou je tzv. **vyšší moc**, např. v podobě přírodní katastrofy. Odpovědnost za škodu však nevyklučuje překážka, která vznikla v době, kdy povinný účastník už byl v prodlení. Škoda se nahrazuje **penězi**. **Pouze na žádost poškozeného a je-li to možné a obvyklé**, nahrazuje se uvedením poškozené věci do předešlého stavu (**naturální restitucí**).

Podnikání zahraničních osob v ČR

- zahraničními osobami jsou FO s bydlištěm a PO se sídlem mimo území ČR
- v ČR mohou podnikat ode dne zápisu do obchodního rejstříku za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako české osoby
- jejich podnikání na území ČR se řídí českým právním řádem, ale právní subjektivita, vnitřní právní poměry a ručení společníků nebo členů zahraniční PO za její závazky se řídí zahraničním právním řádem, podle něhož byla PO založena
- zahraniční osoby mohou v rámci svého podnikání mimo jiné:
 - zakládat své podniky nebo jejich organizační složky v ČR
 - účastnit se jako společníci nebo členové v české PO
 - zakládat české PO nebo se podílet na jejich založení
- možnost zahraničních osob nabývat v ČR nemovitosti je omezena devizovým zákonem

Závazkové vztahy v mezinárodním obchodě

- jsou to takové obchodní vztahy, jichž se účastní osoba, která má bydliště nebo místo podnikání v zahraničí
- vedle obvyklého obsahu závazkových vztahů by měli účastníci v těchto případech uvážit a podle okolností vyřešit ve smlouvě zejména tyto další náležitosti:
 - zda se právní vztah bude řídit českým nebo zahraničním právním řádem
 - v jaké měně bude oceněn a uhrazen předmět jejich závazku
 - zda a jak účastníci vyhovují podmínkám úředního povolování dovozu a vývozu některých druhů zboží a služeb
 - zda závazkový vztah není v rozporu s devizovými a celními předpisy
 - kde se budou rozhodovat eventuální spory
- při právním posuzování těchto vztahů se přihlíží k obchodním zvyklostem zachovávaným v mezinárodním obchodě v příslušném odvětví
- český právní řád lze použít, jen pokud závazná mezinárodní smlouva neobsahuje odlišnou právní úpravu

EVROPSKÁ UNIE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

